

τερεύοντος δυνάμει τοῦ θετικοῦ δικαίου: "Ἐνεκα τούτου ἡ καλουμένη
θεωρία τῆς ἀντιπροσεώσεως" τουτέστι ὁ ἴσχυρισμὸς ὅτι τὸ σύγ-
χονον κοινοβούλιον εἶναι δευτερεῦον ὄργανον τοῦ λαοῦ, ὃστις καὶ
μόνος θεωρεῖται ὡς πρωτεῦον ὄργανον τῆς πολιτείας, ὅτι ἐν τῷ κοι-
νοβουλίῳ ἔκφραζεται μόνονον θέλησις τοῦ λαοῦ, ἡ θεωρία λέγει
αὗτη εἶναι πολιτικὸν πλάσμα, σκοποῦν νὰ διατηρίσῃ τὴν φανο-
μενικότητα τῆς λαϊκῆς ἔξουσίας, ἐφ' ὅσον, πρᾶγμα τὸ δόποιον ἀ-
παντᾷ τῷ ὅντι εἰς τὰ συντάγματα τῶν καλουμένων ἀντιπροσωπευτι-
κῶν πολιτειῶν, ἡ λειτουργία τοῦ «λαοῦ» τουτέστι τῶν δικαιουμένων
νὰ ἔκλεγουν, περιορίζεται εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ κοινοβουλίου, τὸ
κοινοβούλιον, τουτέστι τὰ μελι τοῦ αὐτοῦ, δυνάμει θετικοῦ δικαίου, εἶναι
ἀνεξάρτητα εἰς τὴν δράσιν αὐτῶν ἀπὸ τὸν λαὸν ἢ τοι τοὺς ἔκλογεις.
Τὸ αὗτὸ ἴσχυει διὰ τὴν θεωρίαν κατὰ τὴν δύσιαν ὁ ἀνεξάρτητος δι-
καστής δέον νὰ θεωρεῖται ἀντιπρόσωπος τοῦ συνταγματικοῦ μο-
νάρχου ἀπὸ τὸν δόποιον δυνάμει τοῦ συντάγματος ἀφηρέθη ἡ δικα-
στικὴ ἔξουσία καὶ αὕτη εἶναι πολιτικὸν πλάσμα ἀνυψωῦν τὴν ὑπόλι-
ψιν τοῦ μονάρχου, καὶ ἀν ἀκόμη, δυνάμει θετικοῦ κανόνος, δικα-
στικαὶ ἀποφάσεις ἔκδιδονται «ἐν δύναμι τοῦ μονάρχου».

Γ. Άλι μέθοδοι τῆς δημιουργίας

(Άλι μορφαὶ τῆς πολιτείας)

§. 68 Λέγοντες «μορφὴν» τῆς πολιτείας κατὰ τὴν εἰδικὴν ἔκει-
κην ἔννοιαν τοῦ δρου, καθ' ᾧ γίνεται συνήθως λόγος περὶ μοναρχί-
ας καὶ δημοκρατίας, ὡς περὶ διαφόρων πολιτειακῶν μορφῶν, ἔννοοῦ-
μεν τὴν εἰδικὴν μέθοδον, κατὰ τὴν δύσιαν δημιουργεῖται ἡ πολι-
τειακὴ τάξις. Τὸ σπουδαιότατον κριτήριον, κατὰ τὸ δόποιον διακρί-
νονται αἱ διάφοροι πολιτειακαὶ μορφαί, εἶναι ἡ σχέσις εἰς ἣν δια-
τελοῦν οἱ υποτεταγμένοι εἰς τὴν τάξιν πρὸς τὴν δημιουργίαν τῆς
τάξεως καὶ δὴ ἐφ' ὅσον καὶ ἀν οἱ υποτεταγμένοι εἰς τὸν κανόνα
συμμετέχουν ἡ ὅχι εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ κανόνος. Ἐκ τῆς
ἔννοίας λοιπὸν τῆς αὐτοδιαθέσεως, τουτέστι τῆς ἐλευθερίας κατὰ
τὴν θετικὴν ἔννοιαν τοῦ δρου, καὶ τῆς ἀντιθέτου πρὸς αὐτὴν ἔννοί-
ας προκύπτει διαλεκτικῶς ἡ σειρὰ τῶν πολιτειακῶν μορφῶν. Ἡ ίδεα
τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἡ ἀρνητική πάσης πολιτείας, ἀποτελεῖ συνεπῶς τὸ

ἀντίθετον σημείον τῆς κοινωνικῆς σκέψεως. Ἡ μορφὴ τῆς πολιτείας, ἡ ἀνταποχρινομένη εἰς τὴν ἴδεαν τῆς ἐλευθερίας. εἶναι ἡ δημοκρατία, ἐν τῇ ὅποιᾳ οἱ ὑποτεταγμένοι εἰς τοὺς κανόνας εἶναι καὶ οἱ δημιουργοῦντες τοὺς τὴν τάξιν ἀποτελοῦντας κανόνας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν αὐταρχίαν, ἐν τῇ ὅποιᾳ οἱ ὑποτεταγμένοι εἰς τοὺς κανόνας ἀποκλείονται ἐντελῶς· ἀπὸ τὴν δημιουργίαν τῆς τάξεως, διότι αὕτη ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς ἕνα καὶ μόνον, μὴ ὑποτασσόμενον κατὰ καθῆκον εἰς τὴν τάξιν, εἰς τὸν αὐταρχικὸν ἀρχοντα δ ὅποιος ἵσταται ἔναντι ὅλων τῶν ἄλλων ὡς χύριος. Ἀν ἐκλάβῃ κανεὶς δλας τὰς κοινωνίας ὡς ὁυθμιζομένας διὰ κανονιστικῶν τάξεων, τότε εἶναι ἡ σχέσις τῶν ὑπετεταγμένων εἰς τὸν κανόνα πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ κανόνος, ἡ ἀντίθεσίς μεταξὺ αὐταρχίας καὶ δημοκρατίας, ἡ σπουδαιοτάτη ἀποψίς διὰ τὴν διάκρισιν ὅλων τῶν κοινωνικῶν μορφῶν καὶ ὅχι μόνον τῶν πολιτειακῶν μορφῶν κατὰ τὴν στενωτέραν ἐννοιαν τοῦ ὄρου. Ἡ βαθύτερον μάλιστα προχωροῦσα. ἔρευνα εἶναι δυνατὸν νὰ δεῖξῃ διεισθῆται εὐρέθη τὸ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀποφασιστικὸν κριτήριον ὅλων τῶν μορφῶν τοῦ δικαίου, ἡ ἀποψίς ἐπὶ τῆς ὅποιας προκύπτει ἡ οὖσιώδης διάκρισις ὅλων τῶν τὸ δίκαιον δημιουργούντων γεγονότων (π.ρ.β.λ. §. 36)

§. 69. Αὐταρχία καὶ δημοκρατία εἶναι ἰδεώδεις τύποι οἱ ὅποι εἰς τὴν πραγματικότητα τοῦ θετικοῦ δικαίου ποτὲ δὲν πραγματοποιοῦνται πλήρως. Οὔτε αἱ φυσικαὶ οὔτε αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις ἐνὸς καὶ μόνον ἀνθρώπου ἐπαρκοῦν, διά τὰ δύναται οὗτος νὰ δημιουργήσῃ δλους τοὺς κανόνας μιᾶς πολιτειακῆς τάξεως, ὅταν μάλιστα πρόκειται περὶ ἐκτεταμένης ἐκτάσεως τῆς πολιτειακῆς τάξεως καθίσταται τοῦτο ἔτι δυσχερέστερον. Διὰ τοῦτο γεννᾶται διὰ τὸν αὐταρχικὸν ἀρχοντα ἡ ἀνάγκη νὰ διορίσῃ ἀντιπροσώπους, πληρεξουσίους, ἐπάρχους, συμβούλους κ.τ.λ. Μὲ αὐτὸ δμως ἀπομακρύνεται ἥδη ἡ πολιτειακὴ μορφὴ ἀπὸ τὴν ἴδεαν τῆς καθαρᾶς αὐταρχίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς δημοκρατίας δὲν εἶναι πλήρως πραγματοποιήσιμος. Οἱ ὑποτεταγμένοι εἰς τὴν πολιτειακὴν τάξιν δὲν ἔχουν δλοι τὴν φυσικὴν καὶ ψυχικὴν ἴκανότητα πρὸς τὴν πολιτειακὴν λειτουργίαν· τοιοῦτοι εἶναι οἱ ἀσθενεῖς τῷ πνεύματι, οἱ ἐγκληματίαι καὶ οἱ ἀνήλικοι, διότι διὰ τὴν δημοκρατικὴν ἔξασκησιν τῶν πολιτικῶν καθηκόντων ἀπαιτεῖται καὶ ἔνα πιέσιμο ἥθικῆς καὶ πνευματικῆς ἴκανότητος. Εἰς αὐτὸ δέον νὰ προστεθῇ καὶ ἔνα γεγονός, τὸ δποῖον ἔτι μᾶλλον ἀπομακρύ-

νει τὴν πραγμάτωσιν τῆς δημοκρατίας ἀπὸ τὴν ἰδέαν της.

Συμφώνως πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς δημοκρατίας δέον πᾶς κανὼν τῆς πολιτειακῆς τάξεως, ὡς καὶ ὅλη ηρός ἡ πολιτειακὴ τάξις, νὰ καθορίζεται διὰ τῆς διμοφώνου ἀποφάσεως ὅλων τῶν πολιτῶν. "Ἐνεκα τούτου ἔξηγεῖ τὴν γένεσιν τῆς πολιτείας ἢ **θεωρία τοῦ φυσικοῦ δικαίου** διὰ συμβολαίου. Κατὰ βάθος μάλιστα θὰ ἔπειπε καὶ τὸ κῦρος τῆς πολιτειακῆς τάξεως, ὡς σύνολον, καὶ τὸ κῦρος παντὸς εἰδικοῦ κανόνος νὰ ἔχει αρτηθῆ ἀπὸ τὴν διαρκὴ πρὸς τὴν τάξιν διμοφώνιαν παντὸς ὑποτεταγμένου εἰς τοὺς κανόνας αὐτῆς. 'Ο ὑποτεταγμένος δὲ εἰς τὴν τάξιν θὰ ἔπειπε νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἀποσύρεται ἀπὸ πάντα εἰδικόν κανόνα καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τοῦ δικαίου διὰ τῆς ἀνακλήσεως τῆς ἀρχικῆς του συγκαταθέσεως, ἀν πρέπει τῷ ὅντι νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ ἰδέα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Αὐτὸς διὰ ἐσήμαινε τὴν πλήρη διάλυσιν τῆς πολιτείας καθὼς καὶ πάσης κοινωνικῆς μορφῆς καθ' ὅλου. 'Ἐντεῦθεν προέρχεται καὶ ἡ σκέψις ὅτι μένει κανεὶς δεσμευμένος εἰς τὴν ἀπαξ ἐκφρασθεῖσαν αὐτοῦ θέλησιν, σκέψις ἡ δποία ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεσιν τοῦ κανόνος «*Pacta sunt servanda*», 'Ἐντεῦθεν δὲ προέκυψε καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς πλειονηφλίας, καθ' ἥν ἐντὸς τῆς δεδομένης πολιτειακῆς τάξεως τίθενται νέοι κανόνες καὶ μεταβάλλονται παλαιοὶ ὅχι διὰ τῆς διμοφώνου ἀποφίσεις ὅλων τῶν ὑποτεταγμένων εἰς τοὺς κανόνας, ἀλλὰ διὰ μιᾶς ἀποφάσεως, διὰ τὴν δποίαν ἐψήφισε τούλαχιστον πλέον ἀπὸ τὸ ἥμισυ τῶν ὑποτεταγμένων εἰς τοὺς κανόνας. "Αν ἀπητῆτο διὰ τὴν περαιτέρω διαμόρφωσιν τῆς πολιτειακῆς τάξεως, τουτέστι διὰ τὴν μεταβολὴν διμόρφωνος ἀπόφασις τῶν ὑποτεταγμένων εἰς τοὺς κανόνας, τότε θὰ ἥδυνατο εἰς ἀρνούμενος νὰ συμφωνήσῃ μὲ τοὺς ἄλλους, νὰ ἐμποδίσῃ τὴν μεταβολὴν, καίτοι ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀποκρούονται τὴν τάξιν κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ὡς ἔχει τοῦτο μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης. 'Η τάξις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ διετέλει εἰς ἀντίφασιν μὲ τοὺς πλείστους τῶν ὑποτεταγμένων εἰς τοὺς κανόνας παρὰ εἰς διμοφώνιαν. "Αν λοιπὸν πρόκειται περὶ ἀπλῆς περαιτέρω διαμόρφώσεως, μεταβολῆς τῆς πολιτειακῆς τάξεως, καὶ ἀν πρέπει νὰ ἀποκλεισθῇ εἰς τὸ ἀτομον ἡ δυνατότης τοῦ νὰ ἀποσύρεται μονομερῶς ἀπὸ τὸ κῦρος τῆς κοινωνικῆς τάξεως, τότε ἡ ἀρχὴ τῆς πλειονηφλίας σημαίνει τὴν ὑψίστην δυνατὴν προσέγγισιν εἰς τὴν κατάστασιν τῆς διμοφώνιας τῆς ἀντικειμενικῆς τάξεως, τουτέστι τῆς καλουμένης «*θελήσεως*» τῆς κοινωνίας.

μὲ τὴν θέλησιν τῶν κατ' ἴδιαν τὴν κοινωνίαν ἀποτελούντων ἄτόμων, τοιτέστι σημαίνει τὴν προσέγγισιν εἰς τὴν ἴδεαν τῆς αὐτοδιαθέσεως, τῆς ἐλευθερίας.

§.70. Επειδὴ αὐταρχία καὶ δημοκρατία δὲν σημαίνουν τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον δύο πολιτικῶς πόδους ἄλλιήλους ἀντιθέτους ἴδεώδεις τύπους, ὅλαι αἱ ἰστορικαὶ πολιτεῖαι τοῦ θετικοῦ δικαίου ἔμφανίζονται ως ἐνδιάμεσοι μορφαὶ, προσεγγίζουσαι ὅτε μὲν περισσότερον τὸν ἓνα ὅτε δὲ περισσότερον τὸν ἄλλον τύπον. Πᾶσα συγκεκριμένη πολιτειακὴ τάξις παρουσιάζει στοιχεῖα τόσον τοῦ ἑνὸς ὅσον καὶ τοῦ ἄλλου τύπου· διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν χαρακτηρίσωμεν ως αὐταρχίαν ή ως δημοκρατίαν. ἄλλὰ νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν σχέσιν τῆς κράσεως, τὴν ἀναλογίαν τῆς συνθέσεως ἐν τῇ ἔμφανίζονται ἡ αὐταρχικὴ καὶ ἡ δημοκρατικὴ ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τῶν κανόγων τοῦ δικαίου. Τοῦτο δὲ γίνεται κυρίως διότι ἡ πολιτειακὴ τάξις ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἀποψιν τῆς δημιουργίας της εἶναι ἵεραρχική τις οἰκοδομὴ, καὶ διότι δὲν εἶναι ἀνάγκη πᾶσα βαθμὶς τῆς πολιτειακῆς τάξεως νὰ δημιουργηθῇ κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον. Δημοκρατικὴ νομοθεσία εἶναι δυνατὸν νὰ συνδεθῇ μὲ αὐταρχικὴν ἐκτέλεσιν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἐντὸς ἐκάστης βαθμίδος εἶναι δυνατὸν νὰ συνδεθοῦν ἀμφότεραι αἱ μέθοδοι τῆς δημιουργίας.

Ἐκ τῆς γνώσεως τοῦ γεγονότος τούτου προκύπτει, ὅτι ἡ συνήθης διαίρεσις τῶν πολιτειακῶν μορφῶν εἰς μοναρχίαν καὶ δημοκρατίαν, δὲν μᾶς λέγει τίποτε. Μόνον, ἡ ἀνάλυσις τῶν διὰ τῶν δρων τούτων χαρακτηριζομένων πραγματικῶν μορφῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ δεῖξῃ τὴν οὖσιό δη σχέσιν μεταξὺ αὐταρχικῆς καὶ δημοκρατικῆς ἀρχῆς εἰς τὴν οἰκοδόμησιν τῶν διαφόρων πολιτειακῶν τύπων.

§. 71. "Η ἀπεριόριστος" ή «ἀπόλυτος» μοναρχία δὲν παρουσιάζει σήμερον κανένα πλέον θεωρητικὸν ἐνδιαφέρον. Κυρίως δὲ ὅταν ἔμφανίζεται ως θεοκρατία, πατριαρχία. Εἰς αὐτὰς τὰς τελευταίας περιπτώσεις δὲν πρόκειται περὶ διαφόρων πραγματικῶν τύπων πολιτειῶν ἄλλὰ περὶ διαφόρων πολιτειακῶν θεωριῶν, θεωριῶν, ἐκ τῶν δποίων δὲν προκύπτει ἡ θετικὴ κατάστασις τοῦ δικαίου τῶν πολιτειῶν τούτων, ἄλλὰ αἱ δποίαι ἐπιχειροῦν μόνον νὰ δώσουν μίαν εἰδικὴν ἔρμηνειαν τῆς θετικῆς ταύτης καταστάσεως, τοῦ γεγονότος τούτου, ἐπιχειροῦν νὰ δώσουν μίαν δικαιολογίαν τῆς πολιτείας καὶ θέλουν ν' ἀναγάγουν τὴν δέσμευσιν τὴν δποίαν γεννᾷ ἡ πολιτειακὴ

τάξις εἰς κάποιαν ἀξιολογικὴν ἀρχὴν, ὅπως εἶναι ὁ θεός, ή ἰδιοκτησία ἢ ὁ πατήρ:

Ἐπίσης σήμερον δὲν κινοῦν κανένα ἐνδιαφέρον μερικαὶ ἀρχαιότεραι μορφαὶ τῆς περιωρισμένης μοναρχίας, ὅπως εἶναι ἡ φεδουαρχικὴ πολιτεία καὶ ἡ μοναρχία. Σημασίαν διὰ τὴν πολιτειολογίαν ἔχει μόνον ἡ καλοψύνη συνταγματικὴ μοναρχία, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὃσον ἡ διαρρύθμισίς της ὑπῆρξε παραδειγματικὴ διὰ τὴν οἰκοδόμησιν τῶν συγχρόνων δημοκρατικῶν πολιτειῶν. Αἱ ἀριστοκρατικαὶ δημοκρατίαι δὲν ἔχουν σήμερον καμίαν πλέον σημασίαν. Παραδειγματικῶς ἐπέδρασεν ἡ συνταγματικὴ μοναρχία ἐπὶ τῆς συγχρόνου δημοκρατίας ἐν τούτῳ κυρίως, ὅτι καὶ ἐν τῇ δημοκρατικῇ πολιτείᾳ ἐθνεωρήθη ἀναγκαῖος ὁ θεσμὸς τοῦ «ἄγωτάτου ἀρχοντος» προκιζόμενος καὶ μὲ σχετικῶς σπουδαίαν ἀρμοδιότητα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς νομοθεσίας καὶ τῆς ἐκτελέσεως. Εἰς τὴν συνταγματικὴν μοναρχίαν ὁ τὸ αὐταρχικὸν στοιχεῖον παριστών, φορεὺς τῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀνωτάτου πολιτικοῦ ἀρχοντος χαρακτηρίζεται διὰ τῆς κληρονομικότητος τῆς θέσεώς του. Ἡ κληρονομικότης δὲ αὕτη δὲν εἶναι καθόλου ἡ πλήρης ἔκφρασις τῆς ἴδεας τῆς αὐταρχίας. Εἰς τὴν ἴδεαν τῆς αὐταρχίας ἀνταποκρίνεται περισσότερον ὁ καθορισμὸς τοῦ διαδόχου ὑπὸ τοῦ κυβερνῶντος αὐταρχικοῦ ἀρχοντος. Περισσότερον ως πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν αὐταρχικὴν ἴδεαν ὁ τύπος τῆς αἰρετῆς μοναρχίας καὶ προσεγγίζει εἰς τὸν τύπον τῆς δημοκρατικῆς πολιτείας μὲ ἐπὶ κεφαλῆς ἔνα ἀνώτατον πολιτικὸν ἀρχοντα ἐκλεγόμενον δι' ὄρισμένον χρόνον.

§. 72. Εἰς τὴν συνταγματικὴν μοναρχίαν ἡ λειτουργία τοῦ μονάρχου εἶναι κατὰ βάθος ἔξηρτημένη μερικὴ λειτουργία. Ὁ μονάρχης δύναται, ἐφ' ὃσον τὸ σύνταγμα δὲν τοῦ ἔχει ἀφαιρέσει ὅρισμένας λειτουργίας, δπως τὴν δικαστικήν, μόνον ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰ ἄλλα δργανα νὰ ἐνεργήσῃ πράξεις δικαίου. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς νομοθεσίας εἶναι τὸ κοινοβούλιον ἐκεῖνο τὸ ὅποιον περιορίζει τὴν νομικὴν δύναμιν τοῦ μονάρχου εἰς τρόπον ὥστε, κατὰ τὰ συντάγματα τῶν συνταγματικῶν μοναρχιῶν, οἱ νόμοι, τουτέστι οἱ γενικοὶ κανόνες γίνονται μόνον δι' ἀποφάσεως τοῦ κοινοβουλίου ἐπικιρρουμένης ὑπὸ τοῦ μονάρχου. Κατὰ τὸν κανονισμὸν τοῦ θετικοῦ δικαίου πρέπει ὁ μονάρχης καὶ τὸ κοινοβούλιον νὰ θεωρηθοῦν ως ἐντελῶς συνάλληλοι παράγοντες. Ἐπίσης ὑπάρχει συναλληλία καὶ ὅταν—ως κατὰ

κανόνα συμβαίνει τοῦτο ἐν τῇ συνταγματικῇ μοναρχίᾳ—δ. μονάρχης δύναται νὰ ἔξασκήσῃ ἐπὶ τῆς δράσεως τοῦ κοινοβουλίου ὥρισμένην ἐπιρροήν, ἐφ' ὅσον δικαιοῦται νὸς καλέσῃ, ἀναβάλῃ καὶ νὰ διαλύσῃ τὴν βουλήν. "Ολαι δὲ αἱ προσπάθειαι τῆς ἐπισήμου θεωρίας τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας εἰς τὸ νὰ ἐπισκοτίσουν τὸ γεγονός τοῦτο διὰ θεωριῶν ὑποστηριζουσῶν τὴν προνομιοῦχον θέσιν τοῦ μονάρχου, δέον νὰ ἀποκρουσθοῦν ὡς πολιτικαὶ κυβδηλώοεις τοῦ θετικοῦ δικαίου. Αἱ θεωρίαι αὗται δέον γ' ἀποκρουσθοῦν καὶ ὅταν ἀκόμη οτηρίζονται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ συντάγματος παραχωρουμένην τῷ μονάρχῃ ὡς δικαιώματα, δημοσίευσιν τῶν νόμων. Τὸ γεγονός ὅτι οἱ νόμοι δημοσιεύονται ὡς διαταγαὶ τοῦ μονάρχου, ἐκδιδόμεναι ὑπὲρ αὐτοῦ τῆς, ἔκρισει τοῦ κοινοβουλίου, ἀποτελεῖ βεβαίως μίαν ἐκ τῶν πραγμάτων, ἐπιβαλλομένην ἴσχυροποίησιν τοῦ κειμένου τοῦ νόμου, δὲν εἶναι ὅμως διόλου δεσμευτικὴ διὰ τὴν θεωρίαν τοῦ δικαίου πρὸς κατανόησιν τῆς σχέσεως μεταξὺ μονάρχου καὶ κοινοβουλίου. Μόνον εἰς Eventualfunction ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς νομοθεσίας καλεῖται δ. μονάρχης, ὅταν δὲν ἔχει δικαίωμα κυρώσεως, ἀλλὰ μόνον τὸ Veto, τὸ δύποιον δύναται νὰ σημαίνει τὴν ἀπόλυσιν ἢ μόνον τὴν σχετικὴν (ἀναβλητικὴν). δύναμιν κατὰ τῶν νομοθετικῶν ἀποφάσεων τῆς βουλῆς. Η δευτέρα περίπτωσις ἀποτελεῖ κατὰ κανόνα τὸ δικαίωμα τῶν ἀνωτάτων πολιτικῶν ἀρχόντων τῶν δημοκρατικῶν πολιτειῶν δεδομένου ὅτι ἡ λειτουργία τεῦ ἀνωτάτου πολιτικοῦ ἀρχοντος δὲν περιορίζεται εἰς ἀπλῆν ἐπικύρωσιν τῆς συνταγματικῆς γενέσεως τῶν νόμων.

§. 73. Καὶ ἡ συνήθης ἀντίληψις, καθ' ᾧν δ συνταγματικὸς μονάρχης προΐσπται τῆς ἐκτελέσεως, στηρίζεται ἐπὶ τῆς θεωρίας τῆς συνταγματικῆς πολιτειολογίας τῆς ἐνεκα πολιτικῶν λόγων διαδεδομένης καὶ τῆς στρεφομένης κατὰ τῶν δρισμῶν τοῦ συντάγματος. Πρῶτον ἔχει ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τὸν μονάρχην τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς ἐκτελέσεως, τὸ ἐμφανιζόμενον ὡς δικαιοσύνη, διὰ τῆς ουνταγματικῶς ὑποστηριζομένης ἀνεξαρτησίας τῶν δικαισηρίων. Τὸ δικαίωμα ὅμως τοῦ διορισμοῦ τῶν δικαστῶν, τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀναιγέσεως, καθὼς καὶ ὅλαι αἱ πράξεις τῆς διοικήσεως, ἀνήκουν βεβαίως εἰς τὸν μονάρχην, ἀλλὰ ἐν συνδυασμῷ μέ τὸν ὑπεύθυνον ὑπουργόν. Διότι πᾶσα πρᾶξις τοῦ μονάρχου (ὡς καὶ ἡ κύρωσις τῶν νόμων καὶ ἡ σύγκλησις τῆς βουλῆς καὶ ἡ διάλυσίς της) ἔχει ἀνάγκην, κατὰ τοὺς δρισμοὺς τῶν συνταγματικῶν πολιτειῶν, ἀπὸ τὴν προσυπογραφὴν ἐνδέ σύ-

πενθύνου ὑπουργοῦ. Τοῦτο δὲ σημαίνει ὅτι αἱ—κατὰ τὸ γράμμα τοῦ συντάγματος—παραχωρούμεναι εἰς τὸν μονάρχην πράξεις, ὅπως εἶναι π.χ. τὸ κλείσιμον πολιτειακῶν συμφωνιῶν, διορισμὸς πολιτειακῶν λειτουργῶν, ἡ δημοσίευσις ώρισμένων διαταγμάτων κ.τ.λ., δὲν πρέπει νὰ τεθοῦν τῷ δικτυῳ ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὑφ' ἐνὸς συνθέτου δργάνου, τοῦ δποίου διορισμὸς καὶ διορισμὸς ὑπουργὸς ἀποτελοῦν μόνον μέρη. Τὸ γεγονὸς διορισμὸς διορίζει τὸν ὑπουργὸν εἶναι ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὸ ζῆτημα τῆς ὑπεροχῆς ἢ ὑποταγῆς, δεδομένου μάλιστα ὅτι διορισμὸς ὑπουργοῦ γίνεται μόνον μὲν ὑπουργικὴν προσπογραφήν. Παρὰ ταῦτα δὲ καὶ τὰ συντάγματα τῶν δημοκρατῶν πολιτειῶν χρησιμοποιοῦν μίαν φρασεολογίαν ἢ διοριστὰ τὸ πρᾶγμα ὡς ἔὰν μόνος διάνωτατος πολιτικὸς ἀρχῶν, καὶ μάλιστα ὡς ἔὰν γενικῶς τὸ πρόσωπον τοῦ «ἀνωτάτου πολιτικοῦ ἀρχοντος» διότιον δικαιοῦται νὰ θέσῃ ώρισμένας πράξεις. Λέγουν δηλαδὴ τὰ συντάγματα· διορισμὸς κλείσι πολιτειακὰς συμφωνίας, διορισμὸς διορίζει τοὺς ὑπαλλήλους κ.τ.λ. ἀν καὶ πάντα ταῦτα δὲν γίνονται μόνον ὑπὸ τοῦ προέδρου, ἀλλὰ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ τοῦ ὑπουργοῦ. Ἡ δέσμευσις τῶν πράξεων τοῦ μονάρχου ὑπὸ τῆς προσπογραφῆς τοῦ ὑπουργοῦ αἰτιολογεῖται συνήθως μὲ τὸ ἀνυπεύθυνον τοῦ μονάρχου, τουτέστι μὲ τὴν διάταξιν τοῦ συντάγματος καθ' ἥν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθοῦν ἐξαναγκαστικαὶ πράξεις κατὰ τοῦ μονάρχου, οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ διαδικασία προπαρασκευαστικὴ διὰ τοιαύτης πράξεως, (ἐξαιρέσει βεβαίως πολιτικῆς διαδικασίας, ἥτις δὲ καὶ τὴν πλεῖστον γίνεται ὑπὸ εἰδικοῦ δικαστηρίου). Τουναντίον τὸ ὑπεύθυνον τοῦ ὑπουργοῦ ὑπάρχει εἰς μέγιστον βαθμὸν, καθ' ὃσον οὗτος εἶναι δυνατὸν νὰ κατηγορηθῇ ὑπὸ τοῦ κοινοβουλίου καὶ πιθανὸν νὰ τιμωρηθῇ ὑπ' αὐτοῦ ἢ ὑπὸ ἐνὸς εἰδικοῦ δικαστηρίου διὰ τὴν παρανομίαν τῶν πράξεών του, συνεπῶς δὲ καὶ τῶν πράξεων τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὑπογεγραμμένων.

“Ωστε ἡ προσπογραφὴ σημαίνει κυρίως ὅτι αἱ προσπογραφόμεναι πράξεις εἶναι δυνατὸν νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ κοινοβουλίου. Τὸ μὲ τὸ «ἀνυπεύθυνον» τοῦ μονάρχου πάντοτε συνδεόμενον «ἀπρόσβλητον» αὐτοῦ σημαίνει τὸν ἀνώτατον βαθμὸν νομικῆς ὑποστηρίξεως καὶ ἀσφαλίσεως (ἴδιως διὰ αὐστηροτέρων ποινῶν) τῆς ζωῆς, τῆς ὑγείας καὶ τῆς τιμῆς τοῦ μονάρχου. “Αν καὶ διάνωτας πολιτικὸς ἀρχῶν δημοκρατικῶν πολιτειῶν καθίσταται ὃς ἐπὶ τὸ πολὺ

νπεύθυνως—άν καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς μοναρχίας—ἔν τούτοις αἱ πράξεις του δεσμεύονται διὰ τῆς προσυπογραφῆς ὑπευθύνων ὑπουργῶν. Ἡ ἀπομίμησις αὕτη τοῦ πολιτειακοῦ δικαίου τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας ὅδηγει εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς σημασίας, ἥν ἔχει ὁ θεσμὸς τῆς προσυπογραφῆς δημιουργεῖ διπλὴν εὐθύνην.

§. 74. Τὸ διὰ τὴν συνταγματικὴν μοναρχίαν χαρακτηριστικὸν γεγονός ὃ τι ὁ ἀνώτατος πολιτικὸς ἄρχων καὶ τὸ ἐκ τῶν ὑπουργῶν συνιστάμενον συμβούλιον εὑρίσκονται εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν, τὸ παρέλαβε καὶ ἡ δημοκρατικὴ πολιτεία ἐν τῇ συνήθει αὐτῆς διαμορφώσει. Ἐν τούτοις ὑπάρχουν δύο τύποι, οἵ δποῖοι προσπαθοῦν νὰ ὑπερνικήσουν τὸν δυῖσμὸν αὐτόν. Πρῶτον ἡ καλούμενη προεδρικὴ δημοκρατία, ἐν τῇ δποίᾳ ὁ ἀνώτατος πολιτικὸς ἄρχων, ἐκλεγόμενος εἰ δινατὸν ἀμέσως ὑπὸ τοῦ λαοῦ, κέκτηται μεγάλα δικαιώματα, ἡ δὲ σημασία τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου εἶναι μικροτέρα, ἐνδέχεται μάλιστα ὁ ἀνώτατος πολιτικὸς ἄρχων νὰ εἶναι συνάμα καὶ ἀρχηγὸς τῆς κυβερνήσεως εἰς τὸν δποῖον ὑποτάσσονται τὰ μέλη τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου τὰ δποῖα δὲν εἶναι πραγματικοὶ ὑπουργοί, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου πολιτικοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς κυβερνήσεως διοικόμενοι γενικοὶ γραμμάτεις. Ἡ ἀρχὴ τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν εἶναι εὖνοϊκὴ διὰ τὴν τάσιν αὐτήν. Ἐξ ἀλλού ὑπάρχει ὁ τύπος τῆς καθολικῆς κυριαρχίας τοῦ κοινοβουλίου, χωρὶς τίδιον ἀνώτατον πολιτικὸν ἄρχοντα, μὲ κυβέρνησιν ἐκλεγομένην ὑπὸ τοῦ κοινοβουλίου—ὑπουργικῶς ἢ συλλογικῶς ὀργανωμένην—ἥτις εἶναι ὑπεύθυνος ἐνώπιον τοῦ κοινοβουλίου καὶ ἐπὶ τῆς δράσεως τοῦ δποίου δὲν ἔξασκει καμπίαν ἐπίδρασιν. Μεταξὺ τοῦ πρῶτου καὶ τοῦ δευτέρου τύπου ὑπάρχουν βεβαίως ποικίλαι μεταβατικαὶ μορφαί.

§. 75. Τὸ δημοκρατικὸν στοιχεῖον τόσον ἐν τῇ συνταγματικῇ μοναρχίᾳ δσον καὶ ἐν τῇ δημοκρατικῇ πολιτείᾳ ἀντιπροσωπεύεται διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλεγομένου κοινοβουλίου. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δμως λαμβάνεται πρὸ δφθαλμῶν μόνον ἡ καλούμενη ἔμμεσος δημοκρατία τῆς κοινοβουλευτικῆς πολιτείας, ἐπειδὴ ἡ καθαρῶς ἀμεσος δημοκρατία, τουτέστιν ἡ πολιτεία, ἥς ἡ θέλησις ἦ καὶ μόνυν οἱ γενικοὶ κανόνες μορφοῦνται μόνον δι' ἀποφάσεως τῶν ἐν τῇ ἀντιπροσωπείᾳ τοῦ λαοῦ συνερχομένων καὶ ἔχοντων ψήφον πολιτῶν, δὲν λαμβάνεται σήμερον σοβαρῶς ὑπ' ὅψιν. Τὸ κοινοβούλιον συνίσταται ἐν τῇ συνταγματικῇ μοναρχίᾳ κατὰ κανόνα ἀπὸ δύο βουλάς, ἐκ-

τῶν ὅποίων μόνον ἡ μία ἐκλέγεται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τοῦ ὅποίου καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἀντιπροσωπείαν, ἐνῷ ἡ ἄλλη σχηματίζεται κατὰ μέρος μὲν ἀπὸ κληρονομικά, κατὰ μέρος δὲ ἀπὸ μέλη διοριζόμενα ὑπὸ τοῦ μονάρχου, καὶ ἔξυπηρετεῖ κυρίως τὰ συμφέροντα προνομιούχων τάξεων. Καὶ ἐν τῇ δημοκρατικῇ πολιτείᾳ γίνεται ἡ ἀπομίμησις τοῦ συστήματος τῶν δύο βουλῶν, συστήματος ἔξασθενοῦντος τὴν δημοκρατικὴν ἀρχήν. Ἐν τούτοις ὁ σχηματισμὸς τῆς δευτέρας βουλῆς ἐν τῇ δημοκρατικῇ πολιτείᾳ συναντᾷ δυσχερείας σχεδὸν ἀνιπερβλήτους.

76. Ο βαθμὸς μέχρι τοῦ ὅποίου τὸ κοινοβούλιον ἔξυπηρετεῖ τὴν δημοκρατικὴν ἰδέαν, ἔξαρται ἀπὸ τὸ ἐκλογικὸν σύστημα, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐποίου ἐκλέγονται τὰ μέλη αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐκείνου τὸ ὅποιον ἔχει σπουδαιότητα εἶναι κυρίως ἡ καθολικὴ ψηφοφορία, ἡ ἀρχὴ καθ' ᾧ ἐν δέον νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν δημιουργικὴν πρᾶξιν δι' ἣς σχηματίζεται τὸ κοινοβούλιον ὃσον εἶναι δυνατὸν περισσότεροι ἐκ τῶν ὅποτε ταγμένων εἰς τοὺς πολιτειακοὺς κανόνας. Εἰς δευτέραν μοίραν ἴσταται ἡ ἴσστης τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, τούτεστι τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐπίδρασις παντὸς ἐκλογέως πρέπει νὰ εἴναι ἡ αὐτὴ ἐπὶ τοῦ ἐκλογικοῦ ἀποτελέσματος. Τέλος δέον νὰ ληφθῇ ὑπὸ ὅψιν ὁ θεμελιώδης ὅρος καθ' ὃν πρέπει νὰ ἐκλέγονται τὰ κατ' ἴδιαν μέλη τοῦ κοινοβουλίου. Υπάρχουν δύο τρόποι ἐκλογῆς, τὸ πλειοψηφικὸν καὶ τὸ ἀναλογικὸν σύστημα καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ὁ ἐκλεγόμενος πρέπει νὰ ἔχῃ λίβη πλέον τοῦ ἡμίσεως τῶν δοθεισῶν ψήφων ἵνα θεωρηθῇ ἐκλελεγμένος, κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν ἐκάστου πολιτικοῦ κόμματος ὃυθμίζεται ἀναλόγως τῶν ψήφων, τὰς ὅποιας ἔλαβε τὸ κόμμα ἐν συνόλῳ. Εἰς τὴν ἰδέαν τῆς δημοκρατίας ὡς τὴν ἴδιαν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἀνταποκρίνεται περιτσότερον τὸ ἀναλογικὸν ἐκλογικὸν σύστημα παρὰ τὸ πλειοψηφικὸν, διότι κατὰ τὸ πρῶτον ἐκαστος ψηφοφόρος ἀντιπροσωπεύει μόνον ἀπὸ τὸν ἴδιον τοῦ βουλευτὴν, τουτέστι ἀπὸ τὸν ἀντιπρόσωπον ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον ἐψήφισεν, ἐνῷ κατὰ τὸ δεύτερον ἀντιπροσωπεύεται ιόνον ἡ πλειονψηφία καὶ ὅχι ἡ μειονψηφία. Ἡ ἀναλογία βασίζεται συνεπάς κατὰ μίαν ὀρισμένην ἐννοιαν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὅμοφεινίας, ἥτις δέοντας θεωρήται ὡς ἡ κυρίαι ἀρχὴ τῇ: ἐλευθερίας. Ἄν δὲ κατὰ τὴν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ λῆψιν ἀπειράσεων ὑποχωρεῖ ἡ ἀρχὴ αὕτη εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς πλειοψηφίας, τοῦτο σημαίνει ὡς ἔθειχη προηγουμένως, μίαν,

άναγκαιάν βεβαίως ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὴν Ἰδέαν τῆς ἐλευθερίας.³ Άλλὰ καὶ ἡ Ἰδέα τῆς ἀναλογίας εἶναι μόνον κατὰ προσέγγισιν πραγματοποιήσιμος, ώότι ἡ διαιρεσίς ἐνὸς ὅρισμένου ἀριθμοῦ βουλευτικῶν ἔδρων εἰς πολιτικὰ κόμματα διαφόρου μεγέθους εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ μίνον δι'⁴ ἀκεραίων ἀριθμῶν, ἐνῷ ἡ ἀκριβής μαθηματική διαιρεσίς κατὰ κανόνα ἀποδίδει κλάσματα. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθοῦν εἰς ἓνα πολιτικὸν κόμμα π.χ. 10 καὶ 7)8 βουλευτικαὶ ἔδραι, διὰ τοῦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας κατὰ τὴν ἐκλογικὴν μέθοδον θὰ πλησιάζῃ μόνον κατὰ προσέγγισιν τὸ Ἰδεῶδες τῆς ἀναλογίας.

"Ἐπειτα ἀπαιτεῖται ἓνα ὅρισμένον μέτρον ψήφων, διὰ νὰ ἀναγνωρισθῇ εἰς ἓνα πολιτικὸν κόμμα μία βουλευτικὴ ἔδρα. "Αν καὶ τὸ μηδότατον πολιτικὸν κόμμα εἶχε ἀξίωσιν ἐπὶ μᾶς βουλευτικῆς ἔδρας, τότε θὰ ἐπρεπε μαθηματικῶς, ἂν ἓνα πολιτικὸν κόμμα συνίστατο ἀπὸ ἓνα μόνον ἐκλογέα, δ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν νὰ εἶναι ἵσος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλογέων. Αὐτὸ δῆμος θὰ ἴσημαινε τὴν ἄρσιν τῆς ἀρχῆς τῆς ἀντιπροσωπείας, τὴν καλουμένην ἄμεσον δημοκρατίαν.

§. 77. "Οτι δὲ ἐν τῷ ἀναλογικῷ συστήματι ἐμπεριέχεται ἡ τάσις πρὸς τὴν ἄμεσον δημοκρατίαν, τοῦτο ἐπικυροῦνται ὑπὸ τῆς προηγουμένως ἐπιχειρημείσης δικαιολογήσεώς του, ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐλευθερίας, διύτι ἡ ἄμεσος δημοκρατία σημαίνει βεβαίως ἓνα πολὺ ὑψηλότερον βαθμὸν δημοκρατίας, παρὰ ἡ ἄμεσος ἢ ἡ κοινοβουλευτικὴ δημοκρατία, ἡ ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν κοινωνικοτεχνικὴν ἀρχὴν τοῦ καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας. "Ἐκ τούτου δὲ ἐννοεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι τινὲς δὲν ἥθελησαν ν⁵ ἀναγνωρίσονταν τὴν κοινοβουλευτικὴν πολιτειακὴν μορφὴν, τὴν καλουμένην ἀντιπροσωπευτικὴν πολιτείαν, ὡς δημοκρατίαν, τουτέστι ὡς πολιτειακὴν μορφὴν τῆς ἐλευθερίας. "Ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐσχάτως ζητοῦν πολλοὶ νὰ συνδέσουν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς δημοκρατικῆς Ἰδέας τὴν σήμερον τέλος πάντων ἀναπόδοστον ἀποβάσαν μορφὴν τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς πολιτείας, μὲν ὡς ισμένομες θεσμοὺς, οἱ δποῖοι προσεγγίζουν τὴν πολιτείαν πρὸς τὴν ἄμεσον δημοκρατίαν. "Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται τὸ γεγονός ὅτι ζητοῦν πολλοὶ, ἡ μεγάλη μᾶζα τῶν ἔχοντων πολιτικὰ δικαιώματα, δ καλούμενος λαὸς, δστις, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς θεῖκῆς κυριαρχίας τὴν ὑποβιβάζουσαν τὴν δημοκρατικὴν Ἰδεολογίαν, εἶναι δ κύριος κάτοχος τῆς πολιτεακῆς ἔξουσίας, νὰ μὴν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ἀπλὴν πράξιν τῆς δημιουργίας τοῦ κοινοβουλίου, ἀλλὰ νὰ

λαμβάνῃ μέρος καὶ εἰς τὴν νομοθεσίαν. Τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔξυπηρετοῦσιν οἱ ἐν ταῖς συγχρόνοις πολιτείαις χρησιμοποιούμενοι θεσμοὶ τῆς λαϊκῆς πρωτοβουλίας καὶ τοῦ δημοψηφίσματος. Κατὰ τὴν πρώτην μειονότης τις πολιτῶν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προτείνῃ τὴν δημιουργίαν νόμου τινὸς, περὶ τοῦ ὅποίου κατόπιν σκέπτεται καὶ ἀποφασίζει τὸ κοινοβούλιον. Κατὰ τὸ δεύτερον νόμος τις ψηφισθεὶς ὑπὸ τοῦ κοινοβουλίου εἶναι δυνατὸν, ὑπὸ ὀρισμένας συνθήκας, νὰ ὑποβληθῇ εἰς ψήφισμα τοῦ λαοῦ.

§ 78. Κατὰ τῆς κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας, ἵτις κατὰ τὰς πολικίας αὐτῆς μορφὰς ἴσχύει ώς ἡ πολιτικὴ μορφὴ τῆς σήμερον, ώς ἡ μορφὴ τῆς συγχρόνου πεπολιτισμένης πολιτείας, ἐγείρονται ἐσχάτως πόλλαι κατηγορίαι. Αἱ μεγάλαι ἐλπίδες, τάς ὅποιας ἄλλοτε ἐφαίνετο νὰ γεννᾶται, ὅταν ἐν τῇ ἀπολύτῳ μοναρχίᾳ ἐπάλαιε κανεὶς ὑπὲρ τὴν, δὲν ἐπραγματοποιήθησα: τῷ δὲντι. "Ἐνεκα τούτου ἀντιτάσσει κανεὶς πάλιν σήμερον κατ' αὐτῆς τὴν ἰδέαν τῆς αὐταρχίας, ἐν τῇ μορφῇ τῆς δικτατορίας, ἢ ζητεῖ τοίτην τινὰ πολιτικὴν μορφὴν, κειμένην πέραν τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ δημοκρατίας καὶ αὐταρχίας. Πολλοὶ δὲ νομίζουν ὅτι οὕτη κεῖται ἐν δραγανώσει τῶν ἐπαγγελμάτων. Ἀπατῶνται δημοσιῶς πρός αὐτὸν, διότι καὶ αἱ ἐν τῇ ὁργανώσει ταύτῃ ἀναφαινόμεναι ἀντιθέσεις συμφερόντιων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λύθοῦν κατὰ μίαν ἀρχὴν ἀπορρέουσαν ἀπὸ τὸ σύστημα τῶν ἐπαγγελμάτων. Καὶ αἱ ἀντιθέσεις αὗται εἶναι δυνατὸν μόνον αὐταρχικῶς ἢ δημομοκρατικῶς νὰ λυθοῦν. Ἀπὸ τὴν ἀντίθεσιν ταύτην τὴν ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἥδη διαγνωσθεῖσαν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔξελθῃ οὔτε ἡ ζωὴ, οὔτε ἡ θεωρία ἐν τῇ πολιτικῇ. Διότι ἡ ἀντίθεσις αὗτη εἶναι βαθύτατα συννυμφασμένη μὲ τὴν αἰωνίαν ἀντίθεσιν ἐν τῇ ὅποιᾳ εἶναι καθηλωμένη ἢ ἀνθρωπίνη γνῶσις καὶ ἡ ἀνθρωπίνη βούλησις, ἐν τῇ ἀντιθέσει μεταξὺ μεταφυσικῆς ἀπολυταρχικῆς καὶ φετικῆς (ἐμπειρικῆς) σχετικιστικῆς κοσμοθεωρίας καὶ ἀξιολογίας.